

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון עח שנה ב' פרשת בחוקותי חודש אייר שנת ה' תשפ"ב לפ"ק

יבמות סז. - עג:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

השבוע פרשת בחוקותי הגיליון
יוצא לאור לע"נ האי תנא קדישא

התנא האלוקי ר' שמעון בר
יוחאי זיע"א

לרגל יומא דהלולא קדישא ל"ג
בעומר

תורתו מגן לנו היא מאירת
עינינו, הוא ימליץ טוב בעדנו
אדוננו בר יוחאי

מה בגליון?

• מה שאמרו רבנן לר' יוסי דמאחר שהעדת לנו על צת ישראל לכהן דנלמד גם לצת כהן לכהן דעבדיה לא יאכלו בתרומה אם הניחה מעוברת, מה הרחיה הרי בגמ' הסתפקו בטעם הדבר, ועל האל שהטעם הוא דעובר צמעי זר הוא עובר צמעי כהנת יאכלו עבדיה, ומניין להם טעמו של ר' יוסי ללמוד מינה לצת כהן? (הערה רפ"ח)

• למה שתיראו בגמ' דעבדינן לעובר תקנתא מדרבנן כרב נחמן דמעמידין לו אפוטרופוס, ביאר רש"י דממילא נמלאו כל העבדים בחלק הנוולדים, ובאמת קשה למה אין צוררין לעובר גם חלק בעבדים, וכי אין העבדים חלק יפה, וא"כ מה תיראו בגמ' בתקנתא זו, דלמה זכרים יאכלו. ועוד למאי צעינן כלל לומר דכולן בחלק הנוולדים, הרי אם כבר חילקו הנכסים גם אם יש לעובר עבדים, מ"מ העבדים של הזכרים הנוולדים שאין לעובר חלק בהם ודאי יאכלו, דהרי לא פסלם מן התרומה? (הערה ר"ז)

• לר"ע דאין קידושין תופסין בחייבי לאווין ולכך כי תהיה שאמרו כאן איירי צבעילה, ולכן הקשו עליו דאלמנה וגרושה למאי אתא דלעכו"ם ועבד אין כריך דהרי גם הם צבעילה איירי, ובתפיסת קידושין לא איירי כאן כלל, לכאורה מאי קשה, הרי עדיין הו"א דלעכו"ם ועבד דאינם בכלל איש, דהם עם הדומה

לחמור, מניין דיהיו פוסלים בתרומה, הרי כאן כתיב ל'איש' זה, ואינם בכלל איש, וממילא לכך נלמדך אלמנה וגרושה? (הערה רל"ה)

• מה שאמר רב דהבא על ארוסתו צבית חמיו הוולד ממזר, וזה משום דחיישינן שבאו עליה גם אחרים, קשה למה בשביל כך יהא הוולד ממזר ודאי, והרי זה ברי ושמא, דהארוס בא עליה בודאי ואילו אחרים הוא רק חשש, וא"כ למה יהא יותר מספק ממזר? (הערה רל"ז)

• מה שאמרו בגמ' דפעמים שאומרת מי זרעה כ"ג הריני כפרת בן בתי כוזא ואיני כפרת בן בתי כדא, לריך ביאור מה עניין כפרה לכאן כלל, ובשלמא אם היה אומר ברוך בן בתי כוזא וכו' ניחא, אבל לכפרה מה זו עושה? (הערה ס')

• הגז"ש דתושב ושכיר שביארו שחד לגופיה לחד למלמד אתא, וממילא הוה גז"ש מופנה מב' לדדים, לריך לומר דאין הגז"ש מתיבות אלו עלמס, אלא דתיבות אלו הם רק השלמה כדי שיהא מופנה, דאל"כ בכל מקום נעביד הכא, אבל א"כ קשה על תוס' דהקשה איך עבדינן גז"ש מב' תיבות אלו שאינם שווים, דמשמע מדבריו דכן עבדינן הגז"ש מתיבות אלו עלמס, דא"כ למה בכל מקום שיהא ב' תיבות מופנות לא עבדינן גז"ש על מקום אחר? (הערה ס"ב)

• מה שהקשו דנוכל בין עשייה לאכילה לא הוי בר מהילא ותיראו דמיירי בחלפתו חמה ולכך כבר הוי בר מהילא, עדיין קשה, דהרי אם חלפתו חמה עדיין לא הוה בר מהילא? (הערה ס"ד)

דף סז ע"א

רנג. במשנה אמרו לו מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר. היינו דכמו שבבת ישראל כיון דיש כאן חלק של העובר אין העבדים אוכלים, ממילא כך צריך הדין להיות גם בבת כהן לכהן ומפני חלקו של עובר. אבל באמת קשה מניין להם דכך יש ללמוד לבת כהן מבת ישראל, הרי בגמ' דנו בזה מה הטעם שחלקו של עובר פוסל מאכילת תרומה, אם משום דעובר במעי זרה זר הוא, או משום שילוד מאכיל שאין ילוד אינו מאכיל, ואמרו דהנפק"מ לעובר במעי כהנת, ואם באמת הטעם הוא משום עובר במעי זרה זר הוא איך נלמד בת כהן מבת ישראל, הרי רק בת ישראל זרה היא ומשא"כ בת כהן אינה זרה, ומניין להם דר' יוסי סבר דהטעם משום אינו ילוד אינו מאכיל. ועל הברייתא דהביאו

לקמן בגמ' דרק איבעיא היה להם אם יש ללמוד מינה לבת כהן ניהא, דבאמת בזה הסתפקו בטעמו של דבר דממילא יהא נפק"מ לעובר במעי כהנת ולכך שאלוהו, אבל למשנתינו דפסקו מכך הלכה מניין להם. ולפי זה גם באמת קשה על הגמ' דהסתפקו בטעם הדבר, דמה ספק היה להם הרי אם למדו רבנן מדברי ר' יוסי לעובר במעי כהנת, מוכרחים לומר דהיה להם איזשהו ראיה דטעמו משום אינו ילוד אינו מאכיל, ואפי' דבאמת קשה מה הראיה וכנ"ל, מ"מ מוכרחים לומר דכך הוא, וא"כ מה היה קושיית הגמ' כלל, הרי ודאי הטעם הוא משום אין ילוד אין מאכיל ובמה הסתפקו, וצ"ע.

רנד. בגמ' ומי פליגי מתיב ר' זכאי זו עדות העיד ר' יוסי מפי שמעיה ואבטליון והודו לו אמר רב אשי מי קתני וקבלו והודו לו קתני דמסתבר טעמיה. היינו דהקשו דמצינו דכלל לא נחלקו רבנן עליו דהרי הודו לו קתני, ואיך אמר שמואל דפליגי רבנן

עליה, ותירץ רב אשי דבאמת הודו לו קתני ולא קבלו דבתחילה כן נחלקו עליו. אבל באמת עדיין קשה דהרי כאן מצינו לפי רב אשי דנחלקו רבנן עליה דר' יוסי, וא"כ מה בא שמואל לחדש כאן, וכי לחדש דפליגי רבנן עליה בא, הרי כבר מצינו כן בהדיא מדברי ר' זכאי. ואולי אפי' דכבר מצינו דפליגי עליה רבנן, מ"מ לא מצינו באיזה אופן פליגי, וזה בא שמואל לחדש דביש לו בנים או משום אחים וכו' הוא דפליגי עליה, ובאמת למסקנא גם הודו לו על דבריו וכרב אשי.

דף סז ע"ב

רנה. בגמ' ואיבעית אימא לעולם קסבר חוששין למועוטא דעבדינן ליה תקנתא כרב נחמן וכו' ב"ד מעמידין להם אפוטרופוס. ביאר רש"י דבוררין לעובר שאר נכסים לחלקו ונמצאו העבדים כולן לחלק הנולדים. וצריך ביאור דמה הטעם באמת שהיו כל

העבדים בחלק הנולדים, וכי אין העבדים חלק יפה מן הנכסים שלכך לא יבררו מהם חלק, הרי ודאי הוא שהם חלק יפה, שאם לא היו חלק יפה גם הנולדים לא היו רוצים בהם לחלקם, וא"כ למה נמצאו כולן אצל נולדים. ובאמת עוד קשה לרש"י למאי בעינן לומר דכל העבדים בחלק הנולדים, הרי גם אם כן יהיו חלקם בחלק העובר, מ"מ העבדים של הנולדים יוכלו לאכול בתרומה, דהרי אים לעובר חלק בהם, וממילא לא יחפסלם מתרומה, ולכן אמרו דזכרים יאכלו, ומה הכריחו לבאר דכולן בחלק הנולדים. וצריך לומר דבאמת גם העבדים הם חלק יפה, רק דאפשר למצוא חלק יפה כמותם בנכסים אחרים, והיות ועבדים אלו לא יוכלו לאכול בתרומה אם יהיו של עובר, לכך מחלקים הנכסים באופן שיהיו העבדים כולן בחלק הנולדים, ולכן אמרו דזכרים יאכלו, ולכך מסתבר דלא חילקו מן העבדים גם לחלק העובר. או שאפשר לומר דהיות ואם היו

של עובר לא היו אוכלים בתרומה, ממילא בשביל העובר אין זה חלק יפה, דמפסיד להאכילם תרומה בזול, ולכך בוררין לו חלק אחר מן הנכסים, וממילא נמצאו העבדים כולן בחלקם של נולדים, שלגביהם העבדים הם חלק יפה דהרי אוכלים בתרומה.

רנז. בגמ' ונכסים מועטים דבנות נינהו והאמר ר' אפי אמר ר"י יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו. ביאר רש"י דכיון דלענין מכירה ברשותיהו קיימי היכי אכלי. אבל צריך ביאור למה יהא תלוי הדבר מה שיאכלו העבדים בתרומה באם לענין מכירה ברשות הבנים הם, הרי כל זמן שהם לא נמכרו ברשות הבנות קיימי, ולמה לא יאכילום הבנות בתרומה כל זמן שהם אצלם. והביאור הוא דהיות ולענין מכירה ברשות הבנים הם, ממילא אם יהא כאן עובר זכר יהיה לו בהם חלק לענין מכירה, וממילא יפסלם מאכילת תרומה, דעובר פוסל מן התרומה.

דף סח ע"א

רנז. בגמ' א"ל רבא אי הכי סיפא דקתני ספק בן ט' שנים ויום אחד ספק שאינו השתא ודאי בן ט' לא מאכיל ספק מיבעיא. היינו דרבא הקשה דלפי אביי דאמר דלפסול פשיטא ליה דבן ט' פוסל והחידוש הוא רק לגבי אכילה, א"כ מה החידוש דספק בן ט' לא מאכיל, אלא ודאי דלומר דפוסל באה המשנה, וא"כ ודאי דגם בבן ט' על לפסול באה המשנה, ואח"כ חידשה דה"ה אפי' בספק בן ט'. אבל באמת יהא קשה גם אם לא נאמר כאביי, דהרי הגמ' היתה יכולה לחדש הדין דפוסל בספק בן ט', וממילא נשמע מינה דגם ודאי בן ט' פוסל, דכ"ש הוא, ולמאי היה לה להביא ב' האופנים, וצ"ע.

רנח. בגמ' אי מהחיא הו"א לאו הבא מכלל עשה עשה כתב רחמנא האי ללאו לאו מוכל זר לא יאכל קודש נפקא. היינו דאין צריך פסוק מיוחד ללמוד דבת כהן הנישאת לישראל דבלאו

כהן שנישאת לישראל לישראל
אסורה בתרומה, ודאי הוא
משום דהיא נחשבת כזר
כבעלה, וממילא אפשר ללמוד
הלאו מוכל זר, ולכך מיותר הא
דבת כהן לנבעלה לפסול לה
לומר דפסלה.

דף פח ע"ב

רנ"ט. בגמ' שהוא מיבעי ליה לגופיה
תרי וכל זר כתיבי ואכתי
מיבעי ליה לכדרכי יוסי ברבי
חנינא וכו' מן זר וכל זר נפקא.
לכאורה קשה דאם יש לנו ללמוד
מן 'וכל' זר, וכדמשמע בפשיטות
דבא להוסיף דכל מי שהוא בכלל
זרות לא יאכל, למה בתחילה
כשהקשו דמיבעי ליה לגופיה לא
תירצו דמ'וכל' זר נפקא, ולמאי
בעינן לתרץ דתרי וכל זר
כתיבי. וצריך לומר דהיות וכך
הוא האמת דתרי וכל זר נפקא
לכך תירצו כן, אבל אמת הוא
דהיה אפשר לתרץ גם מתחילה
דמ'וכל' זר נפקא. אבל עדיין
קשה דאחר שאמרו דמ'וכל' זר
יש ללמוד עוד דין, א"כ למאי

היא, דכבר כתוב דכל זר לא
יאכל קודש, והיא דנשואה לזר
נחשבת זר כמותו ואסורה
בקודש. אבל באמת קשה דמניין
לנו דהנשואה לישראל נחשבת
זר כמותו, והרי אם שבה לבית
אביה הרי היא מותרת כנעוריה
בתרומה, וא"כ אפשר דבאמת
אינה נחשבת כזר, ומה שהיא
אסורה לאכול בתרומה תחתיו,
זהו משום חשש שיבוא גם הוא
לאכול בתרומה, וכדחיישינן
בבת ישראל ארוסה לכהן
וכדעולא, שמא תשקה לאחיה
ולאחותה, וא"כ מניין לנו דהיא
אסורה בלאו כזר, וממילא עדיין
נצטרך פסוק זה של בת כהן כי
תהיה לאיש זר ללאו. וצריך
לומר דא"א שיהא איסור של בת
כהן בתרומה רק משום חשש
שיבוא בעלה לאכול ממנה, דלא
מצינו חשש כזה בדאורייתא,
דא"כ למה בארוסה שהבאנו
לעיל לא אסרה לה התורה
עצמה בתרומה, ואלא ודאי דמן
התורה לא חיישינן לכך ולכן
ארוסה מותרת בתרומה
מדאורייתא, וממילא מה שבת

כתיב וכל זר בשני הפסוקים, דלמאי בא וכל בפסוק השני, דהרי יש כאן רק ג' לימודים, לגופיה ולאשת זר, ולר' יוסי בר' חנינא, ואילו מלמדים יש כאן ד', דבשני הפסוקים כתיב וכל זר, דמ'זור' יש ללמוד ומ'זכל' יש ללמוד, ולמאי בא הלימוד הרביעי, וצ"ע.

דף סט ע"א

רפ. בגמ' ולר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומאי כי תהיה לאיש זר כי תיבעל אלמנה וגרושה למה לי. היינו דהיות והוא סבר דגם חייבי לאוין אין קידושין תופסין בהם, וממילא בהכרח יש לומר דכי תהיה היינו כי תיבעל, דבבעילה איירי ולא בתפיסת קידושין, א"כ אין חילוק לשיטתו בין בא עליה מחייבי לאוין לבא עליה עכו"ם ועבד, וא"כ אלמנה וגרושה דמהם למדנו לעיל על עכו"ם ועבד למאי אתא. אבל לכאורה קשה דעדיין יש לחלק בין חייבי לאוין לעכו"ם ולעבד, דכאן כתיב כי תהיה 'לאיש' זר,

והיינו דמיירי כאן דווקא במי שהוא בכלל איש, וא"כ עבד דעליו נאמר עם החמור דהם עם הדומה לחמור ואינם בכלל איש, מנא לן דגם בהם יהיו פסולים בתרומה, וכך גם יש להקשות מעכו"ם דגם אמרו לעיל דאינם בכלל אדם וא"כ כ"ש שאינם בכלל איש, דהרי איש הוא לשון חשיבות יותר מאדם, וממילא יהא בעי אלמנה וגרושה לרבות שאם בא עליה עכו"ם ועבד דאינם בכלל אלמנות וגירושין שפוסלים בתרומה, וא"כ מה הקשו כאן אלמנה וגרושה למה לי, וצ"ע.

רסא. במשנה האונם והמפתה והשוטה לא פוסלין ולא מאבילין ואם אינן ראויין לבא בישראל הרי אלו פוסלין. לכאורה נראה תימה קצת מה שאמרו במשנה על האונם והמפתה דאם אינן ראויין לבא בישראל הוא דפוסלין, דלכאורה גם בלא שיהיו אונם ומפתה הרי אלו שאינן ראויין לבא בישראל פוסלין, וכדלקמן במשנה עצמה. ובאמת הביאור הוא פשוט

דמיירי כאן בשני אופנים שונים, דואם אינן ראויין לבא בישראל אינו עולה כלל על האונם והמפתה, אלא כוונת התנא לומר דאם אלו שבאו עליהם אינן ראויין לבא בישראל, והיינו שאלו לא באו באונם או בפיתוי, הרי אלו פוסלין וכדמפרש ואזיל, ובתחילה מפרש הא דאונם ומפתה וזהו הישראל הבא עליהם דמבארים מיד, ואח"כ מפרש אלו שאינן ראויין לבא בישראל והם עבד וממזר וכדלקמן.

דף סט ע"ב

רסב. בגמ' איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הוולד ממזר. ביאר רש"י דאפי' דשניהם מודים דבא עליה הארום, מ"מ הואיל ופרוצה זו שבשביל כך בא עליה הארום, חיישינן דלמא אחרים באו עליה ג"כ, והואיל והאחרים הם רבים תולים בהם והוולד ממזר. אבל באמת קשה, דהרי בהדיא אמר רש"י דכו"ע מודים דבא עליה

הארום, ומשא"כ הא דאחרים באו עליה אין אנו יודעים, אלא רק חיישינן לה, וא"כ איך שייך לומר דיהא ממזר ודאי, הרי זה ברי ושמא, ואפי' דהשמא הם רבים מ"מ עדיין שמא הוא, ולא יהא יותר מספק ממזר, ואפי' אם לא היינו יודעים דבא ארום עליה היה לנו מסברא לתלות בארום יותר מבאחרים, והוא משום דבארום יש יותר סברא דבא עליה משום דגם הוא בה, ומשום דארוסה היא לו, ואם בכהאי גוונא היה לנו לומר דספק הוא, כ"ש כאן דידיעיןן בבירור דבא עליה ארום דלא יהא יותר מספק ממזר. ואפי' לביאורו של רבא דמיירי דמדיימא לה מעלמא עדיין קשה למה יהא ממזר ודאי, הרי עדיין יש כאן ברי ושמא, וצ"ע.

רסג. בגמ' אמר רבא מסתברא מילתיה דרב דדיימא מעלמא אבל לא דיימא מעלמא בתרא דידה שדינן ליה. היינו דרבא בא לבאר רק דברי רב עצמם, אבל אין לומר דבא לפשר בין דברי רב ושמואל ולומר דבאופן

אחד מיירי רב ובאופן השני מיירי שמואל ולא פליגי, והיינו דיהא שמואל מיירי בדלא דיימא מעלמא ולכך הוי שתוקי, דא"כ למה אמר רבא דבלא דיימא מעלמא הוי הוולד כשר, הרי לשמואל בעינן שיהא הוולד שתוקי, אלא ודאי דרק דברי רב עצמם בא לבאר, דלרב באופן שלא דיימא מעלמא הוי הוולד כשר לגמרי.

דף ע"א

רסד. בגמ' היכי דמי אילימא דדיימא מניה ולא דיימא מעלמא צריכה למימר דתיכול אלא לאו וכו'.
לכאורה קשה דאפי' דרוב צדדים הוא דממנו בא, אבל מ"מ עדיין יש לחשוש קצת למעם דאמרו לעיל דאם פרוצה היא אולי גם אחרים באו עליה, ולמא לא נאמר דיהא ספק ממזר ולא תאכל בתרומה, וצ"ע.

רסה. בגמ' ת"ר הריני כפרת בן בתי כוזא שמאכילני בתרומה ואיני כפרת בן בתי כוזא שפוסלני מן התרומה. היינו דכוזא זה כיון דהוא זרעה מן הכהן, אפי'

שהוא ממזר מ"מ מאכילה בתרומה, אבל כ"ג זה שזרעה מישראל הוא, רק שאמו נישאת לכהן, הוא פוסלה מן התרומה, דעדיין יש לה זרע מן הישראל, והיינו דמיירי שהיתה נשואה לכהן וממזר זה מזרעו הוא, ואח"כ נישאת לישראל וכ"ג זה מזרעו הוא, ולכך כל זמן שעדיין יש לה זרע מן הישראל אינה חוזרת לאכול בתרומה מכה הזרע כהן שיש לה, כך ביאר בערוך חנר, והיינו דשניהם באשה אחת איירי. אבל צריך ביאור מה עניין כפרה דמיירינן בה כאן, ובשלמא היתה אומרת ברוך בן בתי זה מאכילני תרומה, ואין ברוך נכדי הכ"ג שפוסלני מן התרומה, דניחא שמברכת מי שמועיל לה, אבל מה עניין כפרה לכך. ואולי יש לומר דיסורים אלו שאינה זוכה לאכול בתרומה ומשום נכדה הכ"ג, אינה רוצה שיהנה נכד זה מייסוריה אלו, ולכך אומרת שיהא דבר זה כפרה דווקא לנכד שכן היה מאכילה בתרומה אי לא הנכד השני, וצ"ע בזה.

פרק ה

דף ע ע"ב

רסו. במשנה פצוע דכה וזרות שפכה הן ועבדיהן יאכלו ונשיהן לא יאכלו ואם לא ידעה משנעשה פצוע דכה וכו'. צריך ביאור מה יהא הדין של בניו של הפצוע דכה, והיינו באופן שנולדו לו קודם שנעשה פצוע דכה, דלכאורה אם הם אוכלים למה לא אמר כאן דיאכלו, ורק הן ועבדיהן נקט דיאכלו. ויש לומר דמה שלא כתבם כאן זהו משום דסתם פצוע דכה אין לו בנים, דהרי מומו גורם לו שלא יהיו לו בנים, אבל ודאי אם היו לו קודם לכאורה יאכלו דכהנים גמורים הם, דבניו לא מכחו הם אוכלים אלא מחמת שהם עצמם כהנים אוכלים. אבל באמת אם נעייין נראה דכלל לא קשה מידי, דהרי לא הוזכרו כאן בנים כלל, לא של הערל ולא של טמאים, וזה באמת הטעם כדאמרנו דהם מכוח עצמם אוכלים, ואין זה תלוי בדין אביהם כלל.

רסז. בגמ' כיון דלגופיה לא צריך שדי חד אלמד ושדי חד אמלמד והוה ליה גז"ש מופנה משני צדדים. היינו דהיות ויש כאן ב' תיבות מופנות 'תושב' ו'שכיר', ממילא שדי חד מתיבות אלו ללמד דהיינו לתרומה, שהוא יהא התיבה המופנה לגבי תרומה, ואילו כאן לגבי פסח יהא התיבה הב' מופנה לגז"ש, וממילא יהיו גז"ש המופנה מב' צדדים ואין משיבין עליו. והיינו דאפי' דגז"ש א"א לעשות באופן זה, דא"כ בכל מקום שיהיו ב' תיבות מופנות נאמר דיהא גז"ש למקום אחר, וניקה חד תיבה לאותו מקום, אלא דלגז"ש בעינן שיהא כתיב אותם ביבות בשני המקומות, רק להשלים מה דבעינן מופנה בשניהם יכול חד להשלים חבירו. אבל לפי זה קשה מה שהקשה בתוד"ה שדי, דשם הקשה דאיך עבדינן גז"ש משכיר לתושב, הרי אינם אותו תיבה בשניהם ואין זה גז"ש, ושם תירץ דכן אפשר לעביד

גז"ש בהכי וכהא דר' ישמעאל
 דלמד גז"ש מביאה ושיבה,
 דלכאורה יקשה דאם הגז"ש הוא
 מאותם תיבות עצמם ולא כמו
 שאמרנו דיהיו רק השלמה להא
 דבעינן מופנה, א"כ למה לא
 עבדינן כן גז"ש בשאר מקומות,
 ובלא שיהיו באותו מקום תיבה
 הדומה לו. וצריך לומר דבאמת
 גם לתוס' אין תיבה זו ששדי
 מהכא להתם הוה גז"ש ממש,
 דואי רק השלמה הוא וכנ"ל,
 ומה שהקשה דבעינן שיהיו אותו
 תיבה, זה משום דהוא סבר דגם
 התיבה שמשלימה בעינן
 שתהיה באופן שראוי לעשות
 ממנה עצמה גז"ש, דאל"כ גם
 השלמה לעביד בה, ולזה תירץ
 מהא דתני דבי ר' ישמעאל
 דאפשר לעביד גז"ש בכהאי
 גוונא, וממילא נוכל לשמש בה
 להשלמה להא דבעינן מופנה.

דף עא ע"א

רסח. בגמ' והני מולין נינהו והא תנן
 קונם שאני נהנה לערלים מותר
 בערלי ישראל ואסור במולי
 עובדי כוכבים. היינו דשם

מצינו דגם לעכו"ם שמלו לא
 קרינן מולים אלא ערלים, ולפי
 זה קשה למאי צריך למעט ערבי
 ונבעוני מהול מפסח, הרי
 ממילא אין הו"א שיהיו מותרים
 דלא קרינן להו מולים. אבל
 באמת קשה מה הראיה משם
 דלא קרינן להו מולים לגבי פסח,
 הרי אפשר דדווקא לגבי נדרים
 דבנדרים הלך כלשון בני אדם,
 וכדביאר רש"י דישראל האומר
 קונם הנאה מערלים כוונתו
 לעכו"ם ולא דווקא למי שהוא
 ערל שלא מל, אבל כאן לגבי
 פסח אפשר דכן נקראו מולי
 עכו"ם מולים, ויהא הו"א
 דמותרים בפסח, ולכך בעינן
 לימוד למעטם. ועיין בתוד"ה
 והני מולין דכבר נגע ביה ותירץ
 דעיקר הראיה הוא מן הראיה
 שהביאו בכרייתא מן התורה
 לכך, וזה מדכתיב כי כל הגויים
 ערלים, דמשמע דגם אלו שכן
 מלו עדיין נקראים ערלים, ובזה
 כבר א"א לומר דהוא לשון בני
 אדם בעלמא, אלא דהתורה
 עצמה קורא להם כן.

רפט. בגמ' אמר רבא ותסברא זכו' והאי לאו בר מהילא הוא אלא הכא במאי עסקינן כגון שחלצתו חמה. צריך ביאור דהרי גם אם מיירי בחלצתו חמה עדיין לאו בר מהילא הוא, דהרי נעשה חולה קודם שהיה בן ח' ימים, וכשהגיע היום השמיני עדיין לא היה ראוי למחילא, דהרי חלצתו חמה, ועדיין אפשר להקשות כדלעיל דרחמנא אמר המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו, וצ"ע.

דף ע"ב

רע. בגמ' לא עדיף יום הבראתו מיום הולדו דאילו יום הולדו לא בעינן מעת לעת ואילו יום הבראתו בעינן מעת לעת. בפשיטות נראה קצת תימה, דהרי עכשיו אמר לודאה דיום הבראתו כן הוה כיום הולדו, ואיך אמרו עכשיו דאינם דומים זה לזה. ועיין רש"י דביאר דמה שתני לודאה שכן הוה כיום הולדו זהו לגבי מה שבעינן להמתין ליום השמיני, והיינו

דאפי' שביום הבראתו די בשבעה ימים ולא בשמונה כביום הולדו, מ"מ למעשה בשניהם בעינן להמתין ליום השמיני, וביום הולדו הוא משום דרק בשמיני הותר למול, וביום הבראתו הוא משום דבעינן שבעה ימים שלימים, ורק כשנגמר יום השביעי הותר למול, וממילא היינו תחילת יום השמיני.

רע"א. בגמ' ומי חיי והתניא כיון

שיצא לאויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח.

בפשיטות הביאור בנפתח הסתום ונסתם הפתוח הוא שברגע שנפתח פיו כשיצא ראשו לחוץ, ממילא נסתם הפתוח דהוא טבורו שמעורה לאמו, דעד הלידה העובר נושם מאמו דרך טבורו, ואחר שיוצא נושם דרך פיו, ומזכרח טבורו ליסתם מיד, כדביאר במהר"ם דאל"כ יכנס אויר לתוך מעיו מבחוץ, ולא יוכל להתקיים כך אפי' שעה אחת, וממילא לכך קשה איך יוכל לחיות התינוק אחר שיצא ראשו שבעה ימים,

דהרי אם נסתם טבורו שלא יוכל לנשום משם, ודאי שנסתם לגמרי וגם לזון דרך טבורו לא יוכל, וא"כ איך יוכל לחיות כמה ימים בלא אכילה, דהרי לינק דרך פיו גם לא יוכל כל זמן שגופו בבטן אמו. ועיין בתוד"ה ואיבעית אימא דביאר תירוץ הגמ' דהני מילי כשאין טבורו מעורה לאמו, והיינו דנראה שרצה לומר דמה שאמרו נפתח הסתום ונסתם הפתוח זהו כשנפרד טבורו מאמו, אבל כל זמן שהוא מעורה באמו עדיין אוכל מאמו ולא נסתם הפתוח, ולדבריו הסדר הוא הפוך דקודם נסתם הפתוח ואז נפתח הסתום, וקצת קשה לפי זה לשון הברייתא דאמרה להיפך. אבל באמת צריך ביאור איך במציאות קורה הדבר לפי תוס', דמי אמרינן דגם כשיצא ראשו נשאר פיו סתום כל זמן שמעורה לאמו, ודרי במהר"ם שהבאנו לעיל ביאר דבאופן כזה יכול ליכנס אויר למעיו מבחוץ ולא יוכל להתקיים, וכי במציאות נחלקו אם יוכל להתקיים בכך או

לא. ואולי יש לומר דלתום' באמת כיון דאפי' שיצא ראשו עדיין פיו סתום, ממילא אין חשש שיכנס אויר לתוך מעיו כל זמן שהיא מעורה לאמו, וממילא אוכל ונושם מאמו עדיין. אבל עיין בדברי התוס' דכתב דכל זמן שהיא מעורה באמו חיי ממה שאמו אוכלת, ולא אמר שגם נושם מאמו, ולפי מה שביארנו למה הדגיש בדבריו דווקא האכילה, דמשמע דרק האכילה יכול להמשיך לאכול מאמו. ואולי יש לומר דבאמת לתוס' יש לחלק בין הדברים, דבאמת כשיצא ראשו נפתח פיו ונושם מפיו, ואילו הסתום דהיינו הנשימה שהיה נושם מטבורו נסתם, ומחשש שיכנס אויר לתוך מעיו וכנ"ל, וממילא ניהא לשון הברייתא דקודם נפתח הסתום ואח"כ נסתם הפתוח, אבל מ"מ סבר תוס' דמה שהיה אוכל מאמו דרך טבורו עדיין לא נסתם חלק זה, ואין הנשימה מאמו והאכילה מאמו בחדא מחתא הוא, וצ"ע המציאות בזה.

דף עב ע"א

צפונית, וגם מה הראיה לפי זה מויהי בחצי הלילה, והרי ממילא לא מיירי בנוזפין דיהא בעינן בשביל זה לומר דבעת רצון כן נשבה. ועיין ברש"י ד"ה עת רצון דבאמת ביאר הגמ' כאן רק לפי איבעית אימא דנוזפין, וצ"ע.

רעג. בגמ' מאי ואומר וכי תימא האי המול ימול לרבות ציצין וכי' הוא סבר מדקא נסיב לה הש"ס קרא דאורייתא היא ולא היא מדרבנן ואסמכתא בעלמא הוא. צריך ביאור דאם כהמסקנא דרק אסמכתא בעלמא הוא, מאי ואומר ומשום דהו"א דלרבות ציצין בא, הרי לאסמכתא די כך דכתיב המול ימול לא מיירי במשוך, וממה דכן הביאו בברייתא עוד פסוק משום דהו"א דבא לרבות ציצין, משמע דכן הוה דאורייתא וללימוד ממש בא, וצ"ע.

רעד. בגמ' קתני מיהת משוך ונולד כשהוא מחול הרי אלו אוכלין תיובתא דרב הונא תיובתא. צריך ביאור למה דוחים

רעב. בגמ' לא היה יום שלא נשבה בו רוח צפונית בחצי הלילה שנאמר ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו' מאי תלמודא הא קמ"ל דעת רצון מילתא היא. צריך ביאור מה הראיה מן הכתוב דבחצי הלילה היה מנשב רוח צפונית. והביאור הוא דהיות ומצינו שבחר הקב"ה לגאול אותם ממצרים בחצי הלילה דייקא, משמע מינה דחצי הלילה זמן עת רצון היא, וממילא יש ללמוד מכך דגם באותם ארבעים שנה דהיו נוזפים לפני המקום ולא היתה רוח צפונית מנשבת ביום, מ"מ בחצי הלילה שהיא זמן עת רצון כן היתה מנשבת. אבל צריך ביאור דהרי זה ניחא דווקא לאיבעית אימא שנוזפין היו, ובא לומר דמ"מ בחצי הלילה שעת רצון היא כן נשבה, אבל לאיבעית אימא דלא נבדור ענני הכבוד, הרי גם בחצי הלילה יהא אותו חשש שנבדור ענני הכבוד משום הרוח

מברייתא זו את דברי רב הונא, הרי כבר הבאנו לעיל ברייתא שאומרת איפכא, שהמול ימול לרבות משוך שצריך למול שוב בא, והוא כדברי רב הונא, ולמה לא יוכל רב הונא לומר כחד ברייתא הסוברת כמותו, וצ"ע.

דף עב ע"ב

רעה. בגמ' ואיתיביה ר' אלעזר לר' יוחנן וכו' אישתיק בתר דנפק א"ל ר' יוחנן לאבבי ראיתי לבן פדת שיושב ודורש כמשה מפי הגבורה. צריך ביאור דמצינו כאן שמה ששתק ר' יוחנן ולא השיב לר' אלעזר על טענתו, זהו משום שבאמת סבר דהצדק עמו, והיינו ששתיקה היה כהודאה, וזה מכך שהלל ושיבח אותו אח"כ שהוא יושב ודורש כמשה מפי הגבורה, וא"כ קשה למה באמת היה שותק ולא אומר שאמת דבריו של ר' אלעזר ולהצדיק דבריו בהדיא, וזה היה צריך לומר כדי שלא נטעה שמה ששתק ר' יוחנן הוא משום שמקפיד עליו וכדומה. ובשלמא בשטאר מקומות

דאפשר לבאר השתיקה בכמה אופנים ניהא דשתקו דאולי באמת היה הדבר משום קפידא, אבל כאן קשה למה לא הסכים עמו בהדיא. ואולי יש לומר בדוחק דאין ראוי לרב לומר בפני תלמידיו טעיתי והצדק עם התלמיד, ולכך שתק, וצ"ע בזה.